

Correctievoorschrift VMBO-GL en TL

2021

tijdvak 1

beeldende vakken CSE GL en TL

Het correctievoorschrift bestaat uit:

- 1 Regels voor de beoordeling
- 2 Algemene regels
- 3 Vakspecifieke regels
- 4 Beoordelingsmodel
- 5 Aanleveren scores
- 6 Bronvermeldingen

1 Regels voor de beoordeling

Het werk van de kandidaten wordt beoordeeld met inachtneming van de artikelen 41 en 42 van het Eindexamenbesluit VO.

Voorts heeft het College voor Toetsen en Examens op grond van artikel 2 lid 2d van de Wet College voor toetsen en examens de Regeling beoordelingsnormen en bijbehorende scores centraal examen vastgesteld.

Voor de beoordeling zijn de volgende aspecten van de artikelen 36, 41, 41a en 42 van het Eindexamenbesluit VO van belang:

- 1 De directeur doet het gemaakte werk met een exemplaar van de opgaven, de beoordelingsnormen en het proces-verbaal van het examen toekomen aan de examinerator. Deze kijkt het werk na en zendt het met zijn beoordeling aan de directeur. De examinerator past de beoordelingsnormen en de regels voor het toekennen van scorepunten toe die zijn gegeven door het College voor Toetsen en Examens.
- 2 De directeur doet de van de examinerator ontvangen stukken met een exemplaar van de opgaven, de beoordelingsnormen, het proces-verbaal en de regels voor het bepalen van de score onverwijld aan de directeur van de school van de gecommiteerde toekomen. Deze stelt het ter hand aan de gecommiteerde.

- 3 De gecommiteerde beoordeelt het werk zo spoedig mogelijk en past de beoordelingsnormen en de regels voor het bepalen van de score toe die zijn gegeven door het College voor Toetsen en Examens.
De gecommiteerde voegt bij het gecorrigeerde werk een verklaring betreffende de verrichte correctie. Deze verklaring wordt mede ondertekend door het bevoegd gezag van de gecommiteerde.
- 4 De examinerator en de gecommiteerde stellen in onderling overleg het behaalde aantal scorepunten voor het centraal examen vast.
- 5 Indien de examinerator en de gecommiteerde daarbij niet tot overeenstemming komen, wordt het geschil voorgelegd aan het bevoegd gezag van de gecommiteerde. Dit bevoegd gezag kan hierover in overleg treden met het bevoegd gezag van de examinerator. Indien het geschil niet kan worden beslecht, wordt hiervan melding gemaakt aan de inspectie. De inspectie kan een derde onafhankelijke corrector aanwijzen. De beoordeling van deze derde corrector komt in de plaats van de eerdere beoordelingen.

2 Algemene regels

Voor de beoordeling van het examenwerk zijn de volgende bepalingen uit de regeling van het College voor Toetsen en Examens van toepassing:

- 1 De examinerator vermeldt op een lijst de namen en/of nummers van de kandidaten, het aan iedere kandidaat voor iedere vraag toegekende aantal scorepunten en het totaal aantal scorepunten van iedere kandidaat.
- 2 Voor het antwoord op een vraag worden door de examinerator en door de gecommiteerde scorepunten toegekend, in overeenstemming met correctievoorschrift. Scorepunten zijn de getallen 0, 1, 2, ..., n, waarbij n het maximaal te behalen aantal scorepunten voor een vraag is. Andere scorepunten die geen gehele getallen zijn, of een score minder dan 0 zijn niet geoorloofd.
- 3 Scorepunten worden toegekend met inachtneming van de volgende regels:
 - 3.1 indien een vraag volledig juist is beantwoord, wordt het maximaal te behalen aantal scorepunten toegekend;
 - 3.2 indien een vraag gedeeltelijk juist is beantwoord, wordt een deel van de te behalen scorepunten toegekend in overeenstemming met het beoordelingsmodel;
 - 3.3 indien een antwoord op een open vraag niet in het beoordelingsmodel voorkomt en dit antwoord op grond van aantoonbare, vakinhoudelijke argumenten als juist of gedeeltelijk juist aangemerkt kan worden, moeten scorepunten worden toegekend naar analogie of in de geest van het beoordelingsmodel;
 - 3.4 indien slechts één voorbeeld, reden, uitwerking, citaat of andersoortig antwoord gevraagd wordt, wordt uitsluitend het eerstgegeven antwoord beoordeeld;
 - 3.5 indien meer dan één voorbeeld, reden, uitwerking, citaat of andersoortig antwoord gevraagd wordt, worden uitsluitend de eerstgegeven antwoorden beoordeeld, tot maximaal het gevraagde aantal;
 - 3.6 indien in een antwoord een gevraagde verklaring of uitleg of afleiding of berekening ontbreekt dan wel foutief is, worden 0 scorepunten toegekend tenzij in het beoordelingsmodel anders is aangegeven;

- 3.7 indien in het beoordelingsmodel verschillende mogelijkheden zijn opgenomen, gescheiden door het teken /, gelden deze mogelijkheden als verschillende formuleringen van hetzelfde antwoord of onderdeel van dat antwoord;
- 3.8 indien in het beoordelingsmodel een gedeelte van het antwoord tussen haakjes staat, behoeft dit gedeelte niet in het antwoord van de kandidaat voor te komen;
- 3.9 indien een kandidaat op grond van een algemeen geldende woordbetekenis, zoals bijvoorbeeld vermeld in een woordenboek, een antwoord geeft dat vakinhoudelijk onjuist is, worden aan dat antwoord geen scorepunten toegekend, of tenminste niet de scorepunten die met de vakinhoudelijke onjuistheid gemoeid zijn.
- 4 Het juiste antwoord op een meerkeuzevraag is de hoofdletter die behoort bij de juiste keuzemogelijkheid. Als het antwoord op een andere manier is gegeven, maar onomstotelijk vaststaat dat het juist is, dan moet dit antwoord ook goed gerekend worden. Voor het juiste antwoord op een meerkeuzevraag wordt het in het beoordelingsmodel vermelde aantal scorepunten toegekend. Voor elk ander antwoord worden geen scorepunten toegekend. Indien meer dan één antwoord gegeven is, worden eveneens geen scorepunten toegekend.
- 5 Een fout mag in de uitwerking van een vraag maar één keer worden aangerekend, tenzij daardoor de vraag aanzienlijk vereenvoudigd wordt en/of tenzij in het beoordelingsmodel anders is vermeld.
- 6 Een zelfde fout in de beantwoording van verschillende vragen moet steeds opnieuw worden aangerekend, tenzij in het beoordelingsmodel anders is vermeld.
- 7 Indien de examinerator of de gecommiteerde meent dat in een examen of in het beoordelingsmodel bij dat examen een fout of onvolkomenheid zit, beoordeelt hij het werk van de kandidaten alsof examen en beoordelingsmodel juist zijn. Hij kan de fout of onvolkomenheid mededelen aan het College voor Toetsen en Examens. Het is niet toegestaan zelfstandig af te wijken van het beoordelingsmodel. Met een eventuele fout wordt bij de definitieve normering van het examen rekening gehouden.
- 8 Scorepunten worden toegekend op grond van het door de kandidaat gegeven antwoord op iedere vraag. Er worden geen scorepunten vooraf gegeven.
- 9 Het cijfer voor het centraal examen wordt als volgt verkregen.
Eerste en tweede corrector stellen de score voor iedere kandidaat vast. Deze score wordt meegedeeld aan de directeur.
De directeur stelt het cijfer voor het centraal examen vast op basis van de regels voor omzetting van score naar cijfer.

NB1 *T.a.v. de status van het correctievoorschrift:*

Het College voor Toetsen en Examens heeft de correctievoorschriften bij regeling vastgesteld. Het correctievoorschrift is een zogeheten algemeen verbindend voorschrift en valt onder wet- en regelgeving die van overheidswege wordt verstrekt. De corrector mag dus niet afwijken van het correctievoorschrift.

NB2 *T.a.v. het verkeer tussen examinerator en gecommiteerde (eerste en tweede corrector):*
Het aangeven van de onvolkomenheden op het werk en/of het noteren van de behaalde scores bij de vraag is toegestaan, maar niet verplicht. Evenmin is er een standaardformulier voorgeschreven voor de vermelding van de scores van de kandidaten. Het vermelden van het schoolexamencijfer is toegestaan, maar niet verplicht. Binnen de ruimte die de regelgeving biedt, kunnen scholen afzonderlijk of in gezamenlijk overleg keuzes maken.

NB3 *T.a.v. aanvullingen op het correctievoorschrift:*
Er zijn twee redenen voor een aanvulling op het correctievoorschrift: verduidelijking en een fout.

Verduidelijking

Het correctievoorschrift is vóór de afname opgesteld. Na de afname blijkt pas welke antwoorden kandidaten geven. Vragen en reacties die via het Examenloket bij de Toets- en Examenlijn binnenkomen, kunnen duidelijk maken dat het correctievoorschrift niet voldoende recht doet aan door kandidaten gegeven antwoorden. Een aanvulling op het correctievoorschrift kan dan alsnog duidelijkheid bieden.

Een fout

Als het College voor Toetsen en Examens vaststelt dat een centraal examen een fout bevat, kan het besluiten tot een aanvulling op het correctievoorschrift.

Een aanvulling op het correctievoorschrift wordt door middel van een mailing vanuit Examenblad.nl bekendgemaakt. Een aanvulling op het correctievoorschrift wordt zo spoedig mogelijk verstuurd aan de examensecretarissen.

Soms komt een onvolkomenheid pas geruime tijd na de afname aan het licht. In die gevallen vermeldt de aanvulling:

- Als het werk al naar de tweede corrector is gezonden, past de tweede corrector deze aanvulling op het correctievoorschrift toe.
en/of
- Als de aanvulling niet is verwerkt in de naar Cito gezonden Wolf-scores, voert Cito dezelfde wijziging door die de correctoren op de verzamelstaat doorvoeren.

Dit laatste gebeurt alleen als de aanvulling luidt dat voor een vraag alle scorepunten moeten worden toegekend.

Als een onvolkomenheid op een dusdanig laat tijdstip geconstateerd wordt dat een aanvulling op het correctievoorschrift ook voor de tweede corrector te laat komt, houdt het College voor Toetsen en Examens bij de vaststelling van de N-term rekening met de onvolkomenheid.

3 Vakspecifieke regels

Voor dit examen zijn geen vakspecifieke regels vastgesteld.

4 Beoordelingsmodel

Vraag	Antwoord	Scores
-------	----------	--------

Aan het juiste antwoord op een meerkeuzevraag wordt 1 scorepunt toegekend.

De tijd voor altijd

1 maximumscore 2

voorbeelden van juiste kenmerken:

- Hij heeft zijn ogen gesloten.
- Hij lijkt te luisteren naar muziek. / Hij heeft een koptelefoon op.
- Hij is in zichzelf gekeerd. / Hij gaat op in zijn eigen wereld.
- Hij zit schuin voor de fotograaf. / Hij zit naar het vuur gericht.
- Hij zit ineengedoken.

per juist kenmerk

1

2 maximumscore 3

voorbeelden van juiste aspecten van de voorstelling:

Op beide foto's

- staat dezelfde jongen (met dezelfde gezichtskenmerken als neus, ogen, haarkleur e.d.).
- kijkt de jongen in de camera.
- draagt de jongen een ketting.
- heeft de jongen eenzelfde (neutrale) gezichtsuitdrukking.
- is de houding van de jongen driekwart (à trois quart).
- is er een lege achtergrond.

per juist aspect

1

Vraag	Antwoord	Scores
-------	----------	--------

3 maximumscore 2

voorbeelden van juiste antwoorden:

aspect	toelichting, voor beide foto's geldt dat
ordening/compositie	<ul style="list-style-type: none"> – deze centraal is. – er sprake is van eenzelfde plaatsing van de jongen in het vlak.
licht	<ul style="list-style-type: none"> – het vooral op één kant van het gezicht valt / aan één kant van het gezicht de meeste schaduw valt. – er sprake is van een (sterk) licht-donkercontrast.
kleur	<ul style="list-style-type: none"> – er sprake is van overwegend (onverzadigd) vergrijsd kleurgebruik / gelijke tinten.
ruimte	<ul style="list-style-type: none"> – er gebruikgemaakt wordt van close-up. – er sprake is van eenzelfde afsnijding.

per juist aspect in combinatie met een juiste toelichting

1

4 maximumscore 2

voorbeelden van juiste mogelijke redenen:

- om vast te leggen dat zijn zoon ouder wordt
- om vast te leggen dat zijn zoon verandert door de jaren heen
- om meerdere gebeurtenissen / herinneringen / momenten vast te leggen
- om het verstrijken van de tijd zichtbaar te maken

per juiste reden

1

5 maximumscore 1

voorbeelden van een juist verschil:

afbeelding 1	afbeelding 2 en 3
Breukel maakt een toevallige opname / spontane opname / moment-opname.	Breukel geeft het portret zorgvuldig vorm / laat Casper poseren.
Breukel maakt gebruik van daglicht.	Breukel maakt gebruik van studiolicht.
Breukel zoomt uit / maakt gebruik van een totaalshot.	Breukel zoomt in / maakt gebruik van close-up.

Vraag	Antwoord	Scores
-------	----------	--------

6 maximumscore 3

voorbeelden van juiste redenen:

Het maken van foto's

- gaat makkelijk / snel.
- legt momenten vast / legt de werkelijkheid vast.
- maakt herinneringen (tastbaar).
- maakt delen met anderen makkelijk.
- is een manier om je leven te tonen.

per juiste reden

1

7 B

8 maximumscore 2

voorbeelden van juiste antwoorden:

- als middel om vrijwel alles vast te leggen
- als middel om ons leven online te plaatsen
- als middel om ons leven met iedereen te delen
- Fotografie is een wegwerpproduct geworden.
- Het unieke karakter van een foto is verdwenen.

per juist antwoord

1

9 maximumscore 1

voorbeelden van een juist antwoord:

- Dat er (in deze tijd) een overdaad aan foto's is ontstaan.
- Dat foto's (in deze tijd) aan waarde hebben ingeboet.

Vanitas

10 maximumscore 1

Het antwoord dient de volgende strekking te hebben:

Veel voorwerpen op het schilderij (bijvoorbeeld de schedel, de kaars) verwijzen naar de dood / de vergankelijkheid van het leven.

11 C

Vraag	Antwoord	Scores
-------	----------	--------

12 maximumscore 2

voorbeelden van juiste antwoorden:

aspect	toelichting, de schedel valt op
licht	<ul style="list-style-type: none"> – doordat het (licht) erop valt. – door het licht-donkercontrast (bijvoorbeeld schedeldak en oogkassen).
vorm	doordat hij groter is dan de meeste andere voorwerpen.
ordening	<ul style="list-style-type: none"> – doordat hij vrijwel centraal geplaatst is. – doordat hij hoog geplaatst is. – doordat er meerdere richtingen naar de schedel lijken te leiden.
kleur	doordat hij licht (van kleur) is.

per juist aspect in combinatie met een juiste toelichting

1

13 maximumscore 1

Het antwoord dient de volgende strekking te hebben:

Het lijkt alsof alles er realistisch uitziet, maar als je goed kijkt zie je dat het nagemaakt is.

14 maximumscore 2

voorbeelden van juiste redenen:

omdat

- de voorwerpen van deze *Vanitas* symbolisch zijn
- *Vanitas* niet past tussen de hedendaagse atelier-voorwerpen (want *Vanitas* verwijst naar zeventiende-eeuwse vanitas-stillevens)
- *Vanitas* als onderwerp niet past bij de andere (alledaagse) voorwerpen
- het een eigen titel heeft

per juiste reden

1

15 maximumscore 1

Het antwoord dient de volgende strekking te hebben:

De voorwerpen verwijzen naar de nog levende collega-kunstenaars en niet naar de vergankelijkheid waar vanitas-stillevens naar verwijzen.

Vraag	Antwoord	Scores
<p>16 maximumscore 2</p>	<p>voorbeelden van juiste aspecten van de voorstelling:</p> <ul style="list-style-type: none"> – de rookwalm (van een gedoofde lucifer) die omhoog kringelt – het bord dat (van tafel) lijkt te glijden / het doosje lucifers dat (van tafel) lijkt te vallen / de lucifers die bijna (uit het doosje) lijken te vallen – het plastic dat lijkt op te waaien <p>per juist aspect in combinatie met een juiste uitleg</p>	<p>1</p>
<p>17 maximumscore 1</p>	<p>Het antwoord dient de volgende strekking te hebben: door de diagonale compositie (waardoor aan de ene kant het plastic opwaait en aan de andere kant de vis en de lucifers van tafel lijken te glijden)</p>	
<p>18 maximumscore 3</p>	<p>voorbeelden van juiste mogelijkheden: Met digitaal bewerken van foto's kun je</p> <ul style="list-style-type: none"> – (kleine) dingen toevoegen / vervormen. – onvolkomenheden wegwerken. – licht-donkercontrasten vergroten / verminderen. – kleuren aanpassen / toevoegen. – onderdelen verscherpen / vervagen. – het formaat wijzigen. – onderdelen verplaatsen / veranderen. – de uitsnede / compositie bepalen. <p>per juiste mogelijkheid</p>	<p>1</p>
<p>19 maximumscore 1</p>	<p>Het antwoord dient de volgende strekking te hebben: Met de app wordt het mogelijk dat je beweging kunt zien / waarnemen, wat het nog realistischer maakt dan een foto.</p>	
<p>20 maximumscore 2</p>	<p>voorbeelden van juiste kenmerken:</p> <ul style="list-style-type: none"> – door het gebruik van hedendaagse voorwerpen zoals plastic / lucifers / spiegeltje – door (haar hedendaagse concept) de toevoeging van beweging (de app-functie) om een extra dimensie aan haar werk te geven – door (de hedendaagse vormgeving) die niet schilderkunstig maar fotografisch is <p>per juist kenmerk</p>	<p>1</p>

Vraag	Antwoord	Scores
-------	----------	--------

Baas maakt tijd

21 maximumscore 3

voorbeelden van juiste kenmerken:

- het levensgrote formaat
- de ladder / deur aan de achterkant (waardoor je echt naar binnen kan)
- het platform aan de achterkant (waarop je echt kunt staan)
- omdat je de man lijkt te zien (aan de voor- én aan de achterkant)

per juist kenmerk 1

22 maximumscore 3

voorbeelden van juiste aspecten:

- De man neemt verschillende werkhoudingen aan.
- De man draagt een overall.
- De man heeft een poetsdoek in de hand / lijkt te poetsen.
- De man heeft een schilderkwast / rollertje in de hand / lijkt te schilderen.
- Er staat een emmer / pot verf naast de man.

per juist aspect 1

23 B

24 maximumscore 2

voorbeelden van juiste antwoorden:

- kleur: 1
Hij gebruikt net als Mondriaan
 - de (primaire) kleuren geel, rood en blauw (in de gele poetsdoek, de rode emmer en de blauwe overall).
 - zwart en wit en grijs in de klok.

- lijn: 1
Net als Mondriaan
 - past hij eenzelfde soort zwarte lijnen / lijnen van eenzelfde dikte toe.
 - gebruikt hij kortere en langere lijnen.

Vraag	Antwoord	Scores
-------	----------	--------

25 maximumscore 2

voorbeelden van juiste mogelijke redenen:

- Baas maakt van een alledaagse klok een verhaal / belevenis en men wil weten hoe het afloopt of verder gaat.
- Je wilt begrijpen wat er gebeurt / wat je ziet.
- Het is vreemd dat er een man in de klok lijkt te zitten.
- Het is een leuk tijdverdrijf tijdens het wachten op een vlucht (omdat er steeds iets gebeurt).

per juiste reden 1

26 maximumscore 1

juiste volgorde: 3-2-5-1-4

Opmerking

Het scorepunt alleen toekennen wanneer de volgorde juist en volledig is.

27 maximumscore 2

- kunstenaar: bedenkt het (concept) / plant de boom en plaatst de mal 1
- tijd: in de tijd ontstaat de stoel / in de tijd groeit het kunstwerk 1

28 maximumscore 3

voorbeelden van juiste redenen:

- Het is een (conceptueel) kunstwerk.
- Het proces van het kunstwerk is minstens zo boeiend als het uiteindelijke resultaat.
- Het proces kan al gepresenteerd worden in het museum.
- Het is een investering in een toekomstig kunstwerk.
- Het museum toont aan vooruitstrevend te zijn / met zijn tijd mee te gaan.
- Baas is een bekend Nederlands kunstenaar (van wie het museum graag werk aankoopt).

per juiste reden 1

Vraag	Antwoord	Scores
-------	----------	--------

29 maximumscore 2

voorbeelden van juiste antwoorden:

- *Real Time*, het is grappig 1
 - om te kijken naar een man die elke minuut de tijd opnieuw schildert (en hoeveel werk dat is).
 - dat de man zijn werk maakt van het aangeven van de tijd.
 - dat de man nooit klaar lijkt te zijn met het weergeven van de tijd.
 - dat het een film is, terwijl de indruk wordt gewekt dat het een echte man is.

- *Tree Trunk Chair*, het is grappig 1
 - dat de kunstenaar nooit zelf zal ervaren hoe de door hem ontworpen stoel zit.
 - dat in feite de mal en de boom de stoel maken, en niet de kunstenaar.
 - dat de stoel al gevormd wordt voordat de boom wordt omgezaagd.
 - dat er kans bestaat dat de boom doodgaat of iets dergelijks, en dat het museum dan niks heeft.

Opmerking

Het scorepunt alleen toekennen wanneer een juiste uitleg wordt gegeven bij het gekozen werk.

De tijd dringt

30 maximumscore 1

voorbeelden van een juist aspect van de voorstelling:

- het niet-opgegeten menu
- een niet-opgehaalde bestelling (op de toonbank)

31 maximumscore 2

voorbeelden van juiste aspecten:

- het stijgende water
- het vervuilde water
- de grote hoeveelheid verpakkingsmaterialen / veel plastic

per juist aspect 1

Vraag	Antwoord	Scores
<p>32 maximumscore 3 voorbeelden van juiste redenen: Superflex</p> <ul style="list-style-type: none"> – wilde niet met McDonald's samenwerken om de video te maken. – verwachtte van McDonald's geen medewerking / zou van McDonald's geen toestemming krijgen om er te filmen. – kon hiermee eigen script / scenario uitvoeren / had zo de vrije hand in de uitvoering. – wilde geen schade aanrichten aan een bestaand McDonald's-filiaal. <p>per juiste reden</p>		1
<p>33 maximumscore 1 Het antwoord dient de volgende strekking te hebben: omdat de impact / kracht / druk van het water onvoorspelbaar is of was.</p>		
<p>34 maximumscore 1 Het antwoord dient de volgende strekking te hebben: Alleen wanneer veel mensen helpen, worden de figuurtjes snel geplaatst en zijn de eerste figuurtjes niet al gesmolten wanneer het laatste figuurtje geplaatst is.</p>		
<p>35 maximumscore 2 voorbeelden van juiste voordelen:</p> <ul style="list-style-type: none"> – Het zorgt ervoor dat er eenheid ontstaat tussen de figuren / dat alle figuren hetzelfde zijn. – Het werkt efficiënt. / Het maakt het maken relatief gemakkelijk. – Het werkt snel. – Het draagt bij aan een universeel karakter van de figuurtjes. <p>per juist voordeel</p>		1
<p>36 maximumscore 2 1 juist 2 onjuist 3 onjuist</p>		
<p>indien drie antwoorden juist</p>		2
<p>indien twee antwoorden juist</p>		1
<p>indien een of geen antwoord juist</p>		0
<p>37 maximumscore 1 Het antwoord dient de volgende strekking te hebben: In beide kunstwerken worden de gevolgen zichtbaar gemaakt van het smelten van ijs / de klimaatverandering.</p>		

5 Aanleveren scores

Verwerk de scores van de alfabetisch eerste vijf kandidaten per examinerator in de applicatie Wolf. Cito gebruikt deze gegevens voor de analyse van de examens. Om de gegevens voor dit doel met Cito uit te wisselen dient u ze uiterlijk op 4 juni te accorderen.

Ook na 4 juni kunt u nog tot en met 9 juni gegevens voor Cito accorderen. Deze gegevens worden niet meer meegenomen in de hierboven genoemde analyses, maar worden wel meegenomen bij het genereren van de groepsrapportage.

Na accordering voor Cito kunt u in Wolf de gegevens nog wijzigen om ze vervolgens vrij te geven voor het overleg met de externe corrector. Deze optie is relevant als u Wolf ook gebruikt voor uitwisseling van de gegevens met de externe corrector.

6 Bronvermeldingen CSE

afbeelding 1 en 2	https://www.huismarseille.nl/tentoonstelling/koos-breukel
afbeelding 3	https://www.nrc.nl/nieuws/2018/09/12/koos-breukel-toont-intieme-portretten-van-zijn-zoon-a1615357
afbeelding 4 en 5	https://www.kesselskramer.com/project/24-hrs-in-photos/
afbeelding 6	https://www.lakenhal.nl/nl/collectie/s-408
afbeelding 7	http://roseeken.dk/?page_id=202
afbeelding 8	https://v1gallery.com/exhibition/tableau/
afbeelding 9	http://roseeken.dk/?page_id=202
afbeelding 10	https://www.canvas.be/vrijdag-visdag/waarom-kwispelt-de-dode-vis
afbeelding 11	http://maartenbaas.com/real-time/schiphol-clock/
afbeelding 12	via Maarten Baas ontvangen
afbeelding 13a t/m d	http://maartenbaas.com/real-time/schiphol-clock/
afbeelding 14	https://www.gemeentemuseum.nl/nl/collectie/compositie-met-rood-geel-zwart-blauw-en-grijs?origin=gm
afbeelding 15 t/m 17	http://maartenbaas.com/200-years/the-tree-trunk-chair/
afbeelding 18	https://www.designboom.com/art/superflex-flooded-mcdonalds/
afbeelding 19	https://www.zerodeux.fr/reviews/le-travail-a-loeuvre/
afbeelding 20	https://www.southlondongallery.org/exhibitions/superflex-flooded-mcdonalds/
afbeelding 21	https://superflex.net/tools/flooded_mcdonalds/image/5#g
afbeelding 22	https://superflex.net/tools/flooded_mcdonalds/image/2#g
afbeelding 23	https://superflex.net/tools/flooded_mcdonalds/image/6#g
afbeelding 24	https://www.designboom.com/art/nele-azevedo-in-belfast/

afbeelding 25	http://language.chinadaily.com.cn/news/2009-09/04/content_8654909_3.htm
afbeelding 26	http://language.chinadaily.com.cn/news/2009-09/04/content_8654909_5.htm
figuur 1	http://innovatie.artez.nl/2015/08/interactieve-stillebens-louise-te-poele/
figuur 2	https://www.telegraph.co.uk/culture/culturepicturegalleries/4227474/Flooding-McDonalds.html?image=5
figuur 3	https://superflex.net/floodedmcdonalds/

(internetbronnen geraadpleegd 15-08-2019)

6 Bronvermeldingen Magazine Tijd

pagina 1 (van boven naar beneden)

Olafur Eliasson	https://olafureliasson.net/archive/artwork/WEK109190/ice-watch#slideshow
Studio Lernert & Sander	http://lernertandsander.com/chocolate-bunny/

pagina 2 (van links naar rechts, van boven naar beneden)

Mark Formanek	https://www.enterthemothertship.com/en/artist/mark_formanek/standard-time/
Humans since 1982 Hans Eijkelboom	https://www.humanssince1982.com/a-million-times-at-changi Eijkelboom, Hans, Fotonotities - Photo Notes, 5.12.1992 - 30.7.2004 een selectie uit het fotografisch dagboek, a selection from the photographic diary, Amsterdam, 2004
Marc Quinn	http://marcquinn.com/artworks/single/eternal-spring-lilies-i1 http://marcquinn.com/artworks/single/eternal-spring-red-i
Spul	Monumenten en Archeologie, erfgoed gemeente Amsterdam https://www.nrc.nl/nieuws/2018/06/07/uit-de-bouwput-van-de-noord-zuidlijn-a1604976

pagina 3 (van links naar rechts, van boven naar beneden)

Hans Op de Beeck	Studio Hans Op de Beeck, http://www.hansopdebeeck.com/works/2015/frozen
Erwin Olaf	https://www.erwinolaf.com/art/I_wish_I_am_I_will_be_2009
Philippe de Champaigne	https://medium.com/@hello_38471/carpe-diem-memento-mori-remember-you-have-to-die-7d398350932d
Thijs Biersteker	http://thijsbiersteker.com/project/plastic-reflectic/
Elisa van Joolen	foto verkregen via kunstenaar

pagina 4

afbeelding 1, 3, 4, 5	https://olafureliasson.net/archive/artwork/WEK109190/ice-watch#slideshow
afbeelding 2	https://martin-argyroglou.com/ice-watch-by-olafur-eliasson-and-minik-rosing

pagina 5

afbeelding 6 en 9

<http://www.studiokca.com/projects/head-in-the-clouds>

afbeelding 8

<https://www.kickstarter.com/projects/studiokca/head-in-the-clouds-2>

afbeelding 6, 7 en 10

<https://www.archdaily.com/415655/head-in-the-clouds-pavilion-opens-in-nyc>

pagina 6

afbeelding 1, 2, 4 en 5

<http://www.normajeane-contemporary.com/index.php/portfolios/project-2/>

afbeelding 3

<http://www.boomingback.org/2011/09/>

pagina 7

afbeelding 6, 8 en 9

<http://ursfischer.com>

afbeelding 7, 10, 11

<http://jansweek.blogspot.com/2019/01/urs-fischer.html>

pagina 8 TIJD (van links naar rechts, van boven naar beneden)

Rineke Dijkstra

<https://eportfolios.macaulay.cuny.edu/seriesblog/2012/09/22/olivier/>

Oscar Muñoz

<https://frieze.com/article/personal-latin-america>

ECAL/Damien Ludi & Colin Peillex

Design by ECAL/Damien Ludi & Colin Peillex. Image by ECAL/Nicolas Genta,

<https://www.designboom.com/design/ecal-low-tech-factory-rocking-chair-knits-winter-hats/>

Stephen Turner's

<https://www.designboom.com/architecture/exbury-egg-by-pad-studio-spud-group-stephen-turner/>

Damien Hirst

For the Love of God, 2007, © Damien Hirst and Science Ltd. All rights reserved c/o Pictoright, DACS/Artimage 2019. Photo: Prudence Cuming Associates Ltd.

<http://damienhirst.com/for-the-love-of-god>

Leon de Bruijne

<https://www.vice.com/nl/article/787jya/zinloos-geweldig-houten-stoelen-die-langzaam-verdwijnen-doordat-ze-op-een-schuurmachine-staan>

Yuima Nakazato

foto: Sandra Derksen

Christian Marclay

http://www.artist-magazine.com/edcontent_d.php?lang=tw&tb=9&id=5562

Yayoi Kusama

<https://www.yellowtrace.com.au/the-obliteration-room-by-yayoi-kusama-at-goma-in-brisbane/>

(internetbronnen geraadpleegd 15-08-2019)

Stichting Cito Instituut voor Toetsontwikkeling heeft ernaar gestreefd de auteursrechten op hier gebruikt materiaal te regelen volgens de wettelijke bepalingen. Wie desondanks meent zekere rechten te kunnen doen gelden, wordt verzocht contact op te nemen met Cito.